Yashoda Girls' Arts & Commerce College, Nagpur

Project in Home-Economics

Session: 2018-2019

Name of the Project: Project on Family Resource Management

Number of Students Enrolled: 11

Name of Co-ordinator : Prof. Rekha Meshram

Brief Report of Activity

Academic Year- 2018-2019

Name of the Project	Project on Family Resource Management
Academic Year of Coruse	2018-2019
Organizing Department/ Committee	Department of Home Economics
Number of students Completing the course	11 Students
Brief Report	The Project on Family Resource Management was undertaken by the department of Home Economics in which total 11 students participated. The students completed the project work and learnt a lot through the project regarding Family Resource Management. SEAL
Number of Beneficiaries:	Students: 11
Criterion No: I	Metric No: 1.3.2

Signature of Course Co-ordinator	Signature and Stamp of IQAC Co-ordinator	Signature & Stamp of Principal
	Co-ordinator, IQAC Yashoda Girls' Arts & Commerce College, Nagpur	PRINCIPAL Yashoda Girls Arts & Commerce Colle, Sneh Nagar,Nagpur-15

Purushottam Khaparde Health & Education Society's

Yashoda Girls'
Arts & Commerce College, Nagpur

Accredited B++ by NAAC

Estd. 1992

■ Recognized by Government of Maharashtra ■ Affiliated to RTM Nagpur University, Nagpur
SNEH NAGAR, WARDHA ROAD, NAGPUR - 440 015. (M.S.) INDIA
■ Tel. : 0712-2290637 ■ Fax No.: 0712- 2290368 ■ Website : www.yashodagirlscollege.edu.in ■ Email : ygc.ngp@rediffmail.com

YGC No./ Project in Home-Economics Date

Tile of the Project: Pr Project on Family Resource Management

Department of Home-Economics

Number of students completing the project : 11

Session 2018-2019

Sr. No.	Name of the students enrollment in project
1	ARTI NARENDRA KALE
2	ANKITA SHEKHAR KANOJIYA
3	ARCHANA SUDAM DHURVE
4	BHAGWATI DHURSING NETAM
5	BHAVANA WASUDEV NIMJE
6	DEEPALI MANOJ BAWRIYA
7	HEMLATA KUSHOBA MESHRAM
8	KOMAL SUDHAKAR BHAGAT
9	KIRAN KACHARU GAIKWAD
10	KALYANI NARESH LOKHANDE
11	MAYURI MANOJ BAWARIYA

Signature of Project Co-ordinator

Prof. Rekha Meshram

Signature of the Principal

PRINCIPAL
Yashoda Girls' Arts & Commerce College
Sneh Nagar, Nagpur-15

SEAL

Co-ordinator, IQAC
Yashoda Girls' Arts &
Commerce College, Nagpur

Project Copy: Project on Family Resource Management – Dept of Home Economics- 2018-2019

Certificate

Certified that the Practicals written in this practical notebook is satisfactorily performed by

Master / Miss Archana S. Dhurve

Class B.A *Sem* I st *Roll. No.* _____

During the Academic session 2018/19

Date

Asst. Professor
HOD of Home Eco.
Yashoda Girls' Arts & Com.
College, Nagpur-15

Teacher Incharge

SEAL

Seal of School / College

Sig. of H.O.D. / Principal

PRINCIPAL
Yashoda Girls Arts & Commerce College
Sneh Nagar Nagpur-15

Page No.: Date.:

** कौटुंबिक साधनांची व्याख्या **

साधनांचा अर्थ पूर्वापर समजून घेण्याच्या दृष्टीने पुढील व्याख्या अयुक्त ठरतील इंग्रजी शब्द पुढील शब्दकोषानुसार साधनाचा अर्थ पुढीलप्रमाणे आहे. त्याचाच अर्थ असा की रक्षित करण्यास आपल्या कुटुंबाच्या आधा शेया व भवतीच्या क्षेत्रातील साधन असे म्हणतात. त्यामध्ये साधनांच्या विविध उपयोगांची कल्पना येते परंतु या सारख्या सकल रक्षित बाबीचे विचारात घेतल्यास आणि नवीन विचारसारणीनुसार साधने ही केवळ नसून त्यांची मोजदाद करता येते. साधनांची उपयोगिता व त्याचे महत्त्व लक्षात ठेवून वरील व्याख्येचा आधारावर स्पष्ट करता येईल त्यांच्या शब्दात अर्थात वेगवेगळ्या माणसांच्या पूर्ततेकरिता आवश्यक ती सुलभता असणारे महत्त्वपूर्ण घटक कौटुंबिक मालमत्ता असंख्य असतात व त्या पर्यंत आल्यानंतर समाधान प्राप्त होत असते म्हणून नव्या साधनांना समस्यापूर्तीनंतर मिळणारे समाधान पुरविणारा घटक असेही म्हटले जाते.

SEAL

Page No.: Date :

** साधन संपत्तीचे वर्गीकरण **

- दृश्या दृश्यरूपी की : साधने
  - मानवीय साधनसंपत्ती
  - अमानवीय साधनसंपत्ती
    - 1) जल
    - 2) शक्ति
    - 3) खनिज
- आवर्तनीयतेनुसार की : साधने
  - नैसर्गिक
  - मानवनिर्मित
- पसरिस्थिती घटक की : साधने
  - समष्टीय
  - व्यष्टीय

Page No.: Date :

४) रुची
५) कुशलता
६) योग्यता
७) प्रवृत्ती

मानवीय साधन संपत्ती

मानवाच्या असणाऱ्या व त्याच्याशी संबंधित असणाऱ्या साधनांना मानवीय साधने असे म्हणतात ही साधने स्वतः जवळ असुनही ती प्रत्यक्षपणे दिसत नसल्याने याकडे दुर्लक्ष केले जाते व अकार्यक्षमपणे त्याचा जास्तीत जास्त उपयोग केला जात नाही साधना मध्ये तेच शक्ती रुची किंवा आवड योग्यता कुशलता आणि प्रवृत्ती यांचा समावेश होतो.

१) तेज

कोणी एखाद्याला मला तेज हे भौतिक साधन आहे तर कोणी एक या साधनास मानवीय साधन म्हणतात साधनाचा मानवीय साधन म्हणणेच योग्य आहे. कारण दिवसाचे चोवीस तास सगळ्या करिता सारखेच असले तरी प्रत्येक व्यक्तीचा काम करण्यासाठी शिक्षणास तेज हा कमतरता असू शकतो याची अनेक कारणे असू शकतात असे - व्यक्तीचा

SEAL

colors

व्यवसाय निधी आणि योग्यता इत्यादी याकरिता वेळेस मानवीय साधन असे संबोधणे योग्य ठरते

वेळेचा सदुपयोग करणे व कमीत कमी वेळात आपले काम करणे या बाबींकडे आजच्या युगात अधिक लक्ष पुरविले जाते व तसे करणे फार महत्त्वाचे आहे. कारण आजकाल प्रत्येकाला इतकी वेगवेगळ्या प्रकारची कामे असताना की वेळेचे समायोजन आवश्यक ठरते विशेषतः वेळ एखादिला असल्याने त्याकडे लक्ष दयावे लागते कारण गेलेला वेळ आपल्याला पुन्हा मिळणे शक्य नसते.

२) शक्ती

कोणत्याही प्रकारचे काम करण्याकरिता आपल्याला शक्ती आवश्यक असते व काम करीत असताना या शक्तीचा ऱ्हास होत असतो. शक्ती ही दोन प्रकारची असते शारीरिक शक्ती ही आपल्याला प्रत्येकाचे ठिक शक्ती असे एखादे काम केल्यानंतर येणारा थकवा आपल्याला जाणवू शकतो व त्यासाठी विशेष कामाकरिता नागणाऱ्या शक्तीचे आपल्याला कल्पना येते उदा. एखादे कठिण इमारतीला लागणारी शक्ती व एक लहान भांडे इमारतीला लागणाऱ्या शक्तीतील फरक कोणतेही काम करण्या करिता जशी शारीरिक शक्ती आवश्यक आहे.

Page No.: Date :

मनुष्य मानसिक शक्ती देखील आवश्यक आहे. त्याशिवाय काम सतत करीत राहिल्यास मानसिक थकवा येतो व त्यामुळे कामाची गती कमी होते म्हणून तेच काम बदल केल्यास किंवा काही वेळ विश्रांती घेतल्यास कामाची गती चांगली राहते काही व्यक्तींना विशिष्ट काम करण्याची आवड असते. उदा. बागकाम तर काही कामाचा कंटाळा असतो जसे कपडे धुणे करणे पुस्तके इ. त्यावेळी आपण आपल्या आवडीचे काम करतो त्यावेळी मानसिक शक्तीमुळे आपल्याला शारीरिक शक्तीही कमी लागते वेदिणीला धरातील जी निरनिराळी कामे करावी लागतात ती सर्व व्यवस्थित रीतीने पार पाडण्याकरिता कामाचे व्यवस्थापन महत्वाचे आहे.

3) <u>कुशी किंवा आवड</u> हौस किंवा आवड असल्याशिवाय मनुष्य आपण कोणतेही काम कुशलतेने करू शकतो. कुशी ही व्यक्तिगत भिन्न असते परंतु एक गोष्ट सर्वांची की कुशलतेने कार्य घडून येते मनुष्य त्यामध्ये एकाग्रही, अभिरुचि चांगल्या असतो कुशीमुळे कार्याची गतीही चांगली कुटुंबातील वेगवेगळ्या घटकांना वेगवेगळ्या विषयात कुशी असते त्यामुळे वेगवेगळ्या क्षेत्रात प्रत्येक कुटुंबाची निरनिराळी कार्ये असतात हौसेमुळे घरी खाद्यपदार्थ केल्याने कमी पैशात आरोग्य पदार्थ तयार करता येतात.

SEAL

colors

Page No.: Date :

प्रत्येक व्यक्तीचा अंतर कामाचा किंवा विकासात कधी असेच ना त्या व्यक्तीचे ते काम इतर कामांपेक्षा अधिक चांगले आणि सोपे होईल म्हणून आपली आधुनिक वाटतात आपली त्या क्षेत्रातील कधी वाढवावी म्हणजे काम अधिक चांगले आणि आनंदाने होईल

4) योग्यता

कधीकधी योग्यता वाढते एका विशिष्ट गोष्टीला कधी आपल्याने व्यक्ती तेच ते कर्म वारंवार करते त्यामुळे त्या क्षमतेचे योग्यता वाढते. परंतु प्रत्येकाच्या क्षमता योग्यता असणे मर्यादे त्याग करणे असेलच असे म्हणता येणार नाही उदा. दरवाजे प्रत्येक व्यक्तीचे अंतराकामात कधी असणे ना अंतराकामात योग्यता वाढ होते परंतु अंतराकामात योग्यता असणे म्हणजे त्याग करणे असेलच असे नाही

5) कुशलता

कुशलता म्हणजे एखादे काम कौशल्याने करणे ही देणगी प्रत्येकाचाच असते असे नाही ना ती जन्मतःच असेल असेच काही नाही ती अभिनय देखील करता येते कुशलता ही व्यक्तीचा बौद्धिक पातळी वर निर्भर असेलच किंवा आनुवंशिक अपेक्षा असते उदा आपल्या घरी अचानक पाहुणे आल्यास कमी वेळात एखादा नाविन्यपूर्ण पदार्थ तयार करणे कुशल बुद्धिमत्तेचे काम होय. विकासातील अंतराकामातील कुशलता आपल्यामध्ये त्या बुद्धिमत्ते

SEAL
colors

Page No.: Date :

केलेल्या कामावरून आठवून येते.

6) प्रवृत्ती — व्यक्तीचा रुची व योग्यता असूनही केवळ प्रवृत्ती या साधनाच्या अनुपस्थितीमुळे आपण काही कार्य करू शकत नाही उदा. - प्रत्येकाच्या व्यक्तीच्या चांगले असतकाम येत असेल तरी तिची कंटाळा करण्याची प्रवृत्ती असल्यास असतकाम वेळेत पूर्ण होणार नाही. किंवा होणारच नाही म्हणजेच व्यवस्थापनात प्रवृत्तीस महत्वपूर्ण साधन म्हणण्यात आलेले आहे वरील कार्य प्रवृत्तीमुळे होतात. रुचवादी व्यक्ती काम करण्याच्या प्रतीची असली तरी अनेक क्षेत्रात तिचा समावेश होऊ शकतो आपल्या प्रवृत्ती प्रमाणे त्या विशिष्ट कामाकडेच आपण सामर्थ्याने प्रयत्न करतो उदा. रुचवादी व्यक्तीमध्ये गृहसजावटीतील विविध प्रकारच्या कलात्मक वस्तू एकत्र करण्याची प्रवृत्ती असली तर स्वतःच्या विकासाने तिच्या द्वारा अनेक प्रकारचे रंगकाम, असतकाम, फुलदाणी रचना, मांडणीचा पदार्थ इ. साठी लोकांपेक्षा वेगळ्या राहतील परंतु रुचवादी कुटुंबातील लोकांची प्रवृत्ती अशी नसली तर त्यांच्या द्वारा वैशिष्ट्यपूर्ण असे काहीही निर्माण नाही

Page No.: Date.:

7) **ज्ञान** प्रत्येक व्यक्तीचा ज्ञानात भिन्नता आहेत. हे ज्ञान दोन प्रकारचे असते एक अनुभवाने आलेले ज्ञान व व्यवस्थापनात वापरणारा उपयोगी असते अनुभवाने मिळालेले ज्ञान प्रत्यक्षिकात साहाय्य करते उदाहरणार्थ कुटुंबातील विविध अनुभव असताना त्यामुळे त्याच्या ज्ञानात भर पडते विशिष्ट प्रकारच्या अध्ययनाने ज्ञान वाढते व हे ज्ञान वेगवेगळी कार्य करण्यात मदत करते उदाहरणार्थ. घर आपल्यापासून अभ्यासाने, वाचनाने, शिष्यवृत्ती, शास्त्रज्ञ, दूरदर्शन, माहिती असणारी घर इतर ची घर बांधताना किंवा इतरांची घर बांधताना आपण या विषयात मदत करू शकतो घर आपल्यास रासायनी वस्तु करणी खरेदी करणे या बाबतीत माहिती असणारी घर ती कशी केली त्या वस्तुची भाव इत्यादींचा वापरतील आपण ज्ञानाचा उपयोग करू शकतो मानवीय साधनांचे स्वरूप तंत्रज्ञानिक व सामाजिक असू शकते.

तंत्रज्ञानिक

ही साधने प्रकल्प व्यक्तीशी संबंधित असतात जसे ज्ञान कौशल्य योग्यता रुची इत्यादी महत्वपूर्ण त्यांना व्यक्तिगत साधने म्हणावे योग्य ठरते

SEAL

colors

Page No.: Date :

प्रास्ताविक

ही साधने प्रकाशसा अधिक व्यक्तीशी संबंधित असतात व त्यांची निर्मिती मानवीय साधनांपासून होते त्यांना आपण साधन म्हणून संबोधितो चूक कारण त्यापासून अधिपत्यगती करता येते उदा. दो किंवा अधिक व्यक्तींचा सहवास निर्मिती होणारी नैसर्गिक सहकार्याची निष्ठा व निष्ठेची भावना त्याचा उपयोगाने कोणतीही अवघड समस्या सोडविणे आपल्याला सहज शक्य होते म्हणजेच ही महत्वपूर्ण साधने आहेत या किंवा आणखी एक महत्वाचा मुद्दा असा आहे की प्रत्येकजणी प्रकाशसा अधिक व्यक्तींचा सहसंबंधाने योग्य मानली संबंधाची निर्मिती होईल असे नाही उदा. जर एखाद्या समुदाय अविश्वास ठेवे त्या भावना निर्माण झाल्या पर व्यक्तिगत किंवा कौटुंबिक उपदिष्टे साधणे शक्य होणार

SEAL

colors

Page No.: Date:

अमानवीय शोषण संपली

ही शोषण मानवीय साधनांपैकी स्पष्टपणे पहाता येणारे त्यासाठी त्यांचे महत्त्व ठरवून जोपर्यंत निसर्गाची भौतिक साधने व सामुदायिक मुल्यांची इयत्ता देण्या प्रकरणात असमतेस होती.

1) **शेती**

यापा मौल्यिन साधन असोनी मध्यमान प्रत्येक कुटुंबाचे उत्पन्न मोसंस नसणे जर घरात अधिकाधिक करण्याच्या बाबती जास्त अस्तित्व तर मौल्यिक उत्पन्न अधिक असणे आपली मर्यादित मिळकत वाढवावयाची असेल तर असाध्यापा निरनिराळे उपाय योजावे लागतात पण महत्त्वाचे नोकरी करणे किंवा काही व्यवसाय धंदे तयार करून त्या विकणे किंवा प्रवासा धंदे वगैरे चालवणे इत्यादी परंतु इतर प्रकारे वेगळ्या साधनांचा अर्थ घालण्याकरिता परिश्रम करण्याची वृत्ती व तयारी असणे महत्त्वाचे आहे

ज्या कुटुंबाचे मौल्यिक उत्पन्न जास्त आहे त्या ठिकाणी पैशाचा विनियोग योग्य रीतीने होईलच असे नाही कारण काही वेळा कमी पैशात फार करामतीने व आनंदाने करणे.

SEAL

colors

Page No.: Date :

(२) भौतिक वस्तु :- यामध्ये घरातील सर्व भौतिक वस्तु चा समावेश होतो असे कपडे घरातील सर्व हत्यारे सोप घालण्याचे कपडे तसेच प्रासंगिक कपडे व पडदे इत्यादींचा समावेश होतो

अ) खाद्यपदार्थ :- काही खाद्यपदार्थांची साठवण आपण घरात करतो असतो गहू तांदूळ डाळ इत्यादी हे धान्य काही काळपर्यंत चांगले राहू शकतात पण दूध भाज्या व मांस हे पटकन खराब होतात खाद्यपदार्थ आहेत दोन्ही प्रकारच्या खाद्यापदार्थ यांचा समावेश भौतिक वस्तुमध्ये होतो

ब) भांडी व यंत्रसामग्री :- घरात वापरण्यात येणारी सर्व प्रकारची भांडी व यंत्रसामग्री भौतिक संसाधने म्हणून शैक्षणिकासाठी येतात

क) वाहन :- आवश्यक असेल तर स्वतः भौतिक संसाधने आहेत

ड) स्थावर वस्तु :- म्हणजे घर व शेती इत्यादि अशा प्रकारे आपण घरात असलेले भौतिक साधने असतात व त्यांचा योग्य उपयोगासाठी व्यवस्थापन अंतर्गत असतो

SEAL

colors

Page No.: Date :

सामुदायिक सुविधा

अ) शैक्षणिक सोयी :-
शाळा कॉलेज कॉम्पलेक्स
क्लासेस शिक्षणाकरिता वसतिगृह इत्यादि

ब) आरोग्य विषयक सोयी :-
सरकारी दवाखाने
विशिष्ट दृष्ट्या माध्यमातून चालवणारे
हॉस्पिटल्स बाळसंगोपन केंद्र कुटुंबकल्याण केंद्र
फिरती रुग्णालये इ. आरोग्य सेवांचा आपला
कुटुंबातील सदस्यांना होतो.

क) दळणवळणाच्या सोयी :-
यामध्ये वाहतूकीचे रस्ते
रेल्वे बसगाड्या मोटर सेवा इ. वर्षभरासाठी उपलब्ध
असणाऱ्या बसींचा समावेश होतो दळणवळण
साधने ही अतीव जीवन सुविधा होय

ड) मनोरंजनाच्या सोयी :-
खेळाचे मैदान उद्यान
सिनेमागृह नाट्यगृह महापालिका हिरवे हॉटेल्स
पार्क इत्यादी

इ) आर्थिक व्यवहार केंद्र :- बँक पोस्ट इत्यादि

Page No.: Date :

अ) इतर सोयी :- वीज पुरवठा. गॅस पुरवठा औषधी जीवनावश्यक वस्तूंचा पुरवठा

ग) सामाजिक केंद्र :- पाळणाघर अनाथाश्रम वृद्धाश्रम इत्यादी

प्राकृतिक साधनसंपत्ती

अ) आर्थिक साधने

त्या देशी अनेक कौटुंबिक साधनाचा संबंध वेगवेगळ्या आर्थिक व्यवहारांशी व निर्णयांशी येतो तसेच त्यांच्या उपयोगाने कुटुंबाच्या उत्पन्नात भर पडते किंवा त्याकरिता खर्च होणाऱ्या पैशाची बचत करता येते त्यांना आर्थिक साधने म्हणतात ज्याचाच अर्थ असा की त्या साधनांच्या प्रकारी मध्ये आर्थिक व्यवहार घडवून तसेच साधने व्यापारात आणि आर्थिक साधनी ही मोजमाप करण्याचाच व निश्चयोग्य असतात ही साधने प्राकृत्याने उत्पादन व त्याचा सत्वाकरिता उपयोगात आणावी लागतात उदा. कुटुंबातील पैसा भौतिक वस्तू उत्पादनाकरिता उपयोगात येणारे घर व्यवसाय व पैशाचा

SEAL

colors

Page No.: Date :

ब) भावनात्मक साधने

या साधनांमुळे व्यक्तीच्या मानसिक वय व स्थिरता प्राप्त होते या साधनांच्या विनिमय करणा चैन नाही किंवा ती विकावी चैन नाही या साधनांमुळे कुटुंबाला आर्थिक सहकार्य मिळत नाही परंतु या साधनांचे व्यक्तीच्या मानसिक विकासाच्या दृष्टीने अनन्यसाधारण महत्व आहे निष्ठा कधी धार्मिक श्रद्धा मैत्रीपूर्ण वातावरणात उपयोगात आणा येणा वेळ श्रम इत्यादींच्या वेळी यशस्व मुद्यांचा मानणारे शेतकरी इत्यादी भावनिक साधनांची उदाहरणे आहेत

कुटुंबातील सदस्यांच्या या प्रकारच्या समाजमानसाच्या परिस्थितीशी संबंध येतो त्यानुसार काही साधने आमलात कायदे प्रचारात किंवा नवीन साधनांची निर्मितीही होते शक्यता अशा परिस्थितीच्या अनुसार त्यांचे विकट किंवा समर्थ व व्यापक किंवा विशाल असे उपविभाग करता येतील

परिस्थितिजन्य साधने

1) विकल्पाच्या परिस्थितीमध्ये :-

या प्रकारच्या कौटुंबिक वातावरण व कुटुंबाच्याची परिस्थिती ह्यांना समावेश होईल कौटुंबिक वातावरण

Page No.: Date:

मानवी मूल्यांचा मिमिमिया कुटुंबे अथवा महत्वपूर्ण अहे. तसेच मानवीय आयुष्याचा निर्मितीमध्ये त्याचा महत्वपूर्ण सहभाग आहे उदा. अर्थ व वस्तूंचा मूल्यांकन मूल्यांकन निश्चयाची महत्वपूर्ण संबंधी किंवा कौटुंबिक शैक्षणिक सामाजिक आदींची स्थापुर्ते चांगला व ज्ञान ही साधने मूल्यांकन आत्मसात केली जातील कुटुंबाची आर्थिक परिस्थिती सदस्यांची बौद्धिक पातळी शैक्षणिक परिस्थिती सदस्यांची बौद्धिक पातळी कौटुंबिक प्रगतीचे उपलब्ध असणारे व मनोरंजनाची उपलब्ध यांची माहिती काही साधने आत्मसात केली जाऊ शकतात उदा. प्रसंगावर प्रसाद चांगले वाचनाचा असेल तर मुलांचा नित्य करण्याची चांगला निर्माण होईल. या प्रकारच्या साधनांचा वापर एक महत्वाचा मुद्दा असा की निष्ठ व व्यापक परिस्थितीमुळे प्राप्त होणारी साधने ही परस्परसंबंधित असून ती एकमेकांवर अवलंबून असतात प्रसाद साधन निकटच्या परिस्थितीमुळे प्राप्त झाले म्हणून तो व्यापक परिस्थितीमुळे प्राप्त होणारच नाही असे नाही

2) व्यापक परिस्थिती

भौगोलिक आर्थिक सामाजिक धार्मिक राजकीय परिस्थितीचा परिणाम होऊन व्यक्ति मध्ये काही मूल्यांची वाढ होते जीवन जगण्यासाठी व्यक्ति सतत संघर्ष करावा लागतो अशा व्यक्तीचे मनोदौर्य प्रत्यक्ष असते. चारित्र्य निकडी हे खूप विकसित होत. बाह्यरूप संगोपनाचे प्रशिक्षण मुलांची कुवत मनोवृत्ती (शैक्षणिक) असे प्रामुख्याने दोन प्रकार परंपरागतची विभागणी करता येते चारित्र्य सर्व उपप्रकार या दोन गटात विभाजन होणारे आहे.

PRINCIPAL
Dr. Dada Arts & Commerce College
Ahmednagar-16

colors